

De vaste commissie voor Financiën heeft op 15 januari 2015 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Financiën inzake zijn brief van 12 december 2014 over de raad van toezicht van de Autoriteit Financiële Markten (Kamerstuk 32 648, nr. 6).

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De griffier van de commissie,
Berck

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief over de Raad van Toezicht (RvT) van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en het bijbehorende rapport «compliance en integriteit herijkt». Voor deze leden staat voorop dat voor de toezichthouder van een toezichthouder, die kijkt naar cultuur en gedrag, de integriteit uitgangspunt is en dat transparantie en duidelijke regels daarvoor cruciaal zijn. Over het vertrouwen in en de integriteit van de RvT van de AFM mag geen twijfel bestaan. De leden van de fractie van de zijn het met de Minister eens dat de RvT van de AFM een voorbeeldfunctie heeft en dat de lat daarom hoog ligt.

De leden van de VVD-fractie zijn blij dat er geen aanwijzingen zijn dat er sprake is van misbruik en/of oneigenlijk gebruik ten behoeve van persoonlijke belangen van de leden van de RvT van de AFM. Toch is of wordt vrijwel de hele RvT vernieuwd door het niet herbenoemen of (op termijn) opstappen. Wat is daarvoor de specifieke of concrete aanleiding?

Begin 2012 is door middel van de Wet versterking governance van DNB en AFM de wettelijke verankering van de governance wezenlijk versterkt, volgens de Minister. Nu ligt er kort na de wet een onderzoek «compliance en integriteit herijkt» over de AFM. In hoeverre was en is de wet voldoende en effectief? In hoeverre zijn er bij deze wet destijds zaken vergeten te regelen of te adresseren?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Minister samen met de AFM aan de slag zal gaan met de verdergaande professionalisering van het interne toezicht, waarbij meer aandacht wordt besteed aan gedrag en een open cultuur. In het advies «compliance en integriteit herijkt» staan 26 aanbevelingen. Welke van de aanbevelingen gaat de Minister overnemen? Welke niet en waarom niet? En met wie binnen de AFM gaat de Minister samen aan de slag? De noodzakelijke verbeteringen zullen ook wijziging van de statuten vergen. Om welke statutenwijzigingen die de Minister wil doorvoeren gaat het dan specifiek? En welke nieuwe (eventuele) bevoegdheden krijgt de Minister bij de AFM?

De leden van de VVD-fractie lezen dat het complex van regelgeving geen geheel vormt en de regels niet altijd eenduidig zijn te interpreteren hetgeen aanleiding kan geven tot interpretatieverschillen. Wat wordt hier concreet bedoeld? En hoe worden deze mogelijke interpretatieverschillen weggenomen voor de toekomst?

Er wordt bij de vernieuwing van de RvT gestreefd naar een aantal specifieke competenties. Om welke competenties gaat het? In hoeverre is de Minister van mening dat kennis van en ervaring in de financiële sector ook van belang is?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Tweede Kamer medio 2015 over de voortgang van de geschetste vervolgstappen wordt geïnformeerd. Wanneer moet dit proces van verbetering zijn afgerond en geïmplementeerd? De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat tempo gemaakt moet worden en dat medio 2015 aan de late kant is. In hoeverre kan het proces verantwoord worden versneld?

Wat vindt de Minister van de kritiek dat het onderzoek wordt «misbruikt» om de greep van het Ministerie van Financiën op de AFM te vergroten? Dit waarschijnlijk onder meer vanwege aanbevelingen zoals dat een lid

van de RvT optreedt als liaison tussen de Minister en de RvT en dat de compliance officer rechtstreeks rapporteert aan de Minister van Financiën. In hoeverre wil de Minister de greep op de RvT van de AFM vergroten? De in 2012 ingevoerde Wet versterking governance van DNB en AFM bevat, naast een groot aantal andere zaken, ook bepalingen die de interventiemogelijkheden van de Minister van Financiën ten aanzien van de toezichthouders uitbreiden. Zijn deze onvoldoende? Zo ja, waarom?

De voormalig toezichthouder, de heer Feilzer, heeft in de media aangegeven dat de Minister het rapport aangrijpt om ervoor te zorgen dat er geen mensen uit het veld nog financieel toezichthouder kunnen worden. Is dit een doel op zich? Waarom wel of niet? De kritiek is dat straks alleen nog maar ambtenaren, ex-politici en hoogleraren toezichthouder kunnen worden. Hoe kijkt de Minister naar deze kritiek?

De heer Feilzer is opgestapt toen hem duidelijk werd dat AFM-commissarissen geen nevenfuncties meer mogen bekleden bij bedrijven die onder toezicht staan van een buitenlandse toezichthouder. Dit is een aanbeveling in het rapport «compliance en integriteit herijkt». De Minister gaat echter nog aan de slag met de AFM om de noodzakelijke verbetering in regels en gedrag tot stand te brengen. Gaat de Minister deze aanbeveling overnemen? Wat is er door de Minister gecommuniceerd met de leden van de Raad van Toezicht, opdat de heer Feilzer heeft gemeend deze stap nu al te moeten zetten?

President-commissaris Möller zou in eerste instantie (tijdelijk) aanblijven, mede op verzoek van de Minister. De heer Möller is echter teruggekomen op zijn besluit en is begin 2015 meteen afgetreden. Wat is de reden dat de heer Möller alsnog per direct is teruggetreden? Wat zijn de gevolgen hiervan?

Vier van de vijf interne toezichthouders zijn in amper zes maanden tijd teruggetreden. Wat zijn de gevolgen hiervan? Welke procedure volgt nu en hoe snel is de RvT weer op sterkte?

In Het Financieele Dagblad van 12 januari 2015 wordt gesteld dat de Minister het vertrouwen in de RvT van de AFM al opgezegd heeft voordat hij in september vorig jaar een integriteitsonderzoek liet doen. Klopt dit? Zo ja, waarom? Zo nee, wat was dan de situatie? Heeft de Minister enkele weken voor het onderzoek al laten weten dat een aantal van de leden van de RvT niet zou worden herbenoemd? Zo ja, waarom? Zo nee, wat was dan de situatie? Vond de Minister de RvT onevenwichtig samengesteld?

Rapport «compliance en integriteit herijkt»

Op 2 december 2014 is er een leidraad (on)verenigbaarheid van nevenfuncties voor leden van de RvT toegestuurd aan de opstellers van het rapport. Wat vindt de Minister van deze leidraad? De opstellers van het rapport vinden dat de leidraad op een aantal punten afwijkt van de aanbevelingen. Wat vindt de Minister van de afwijkingen?

Ten aanzien van de statuten is veel geregeld in reglementen, waar de Minister geen goedkeuring op behoeft te verlenen. In hoeverre vindt de Minister dit een probleem?

Vanaf november 2013 besteedt de RvT relatief veel tijd aan de discussies ten aanzien van individuele nevenactiviteiten, mede omdat de discussies te veel blijven hangen in casuïstiek. In hoeverre is de RvT het afgelopen jaar nog toegekomen aan haar eigenlijke taak als RvT?

De opstellers van het rapport concluderen dat er onvoldoende afstand is gehouden van de instellingen die onder toezicht staan, en ook eventuele adviesfuncties zouden daar niet moeten worden vervuld. Welke situaties geven aanleiding tot deze conclusie? Waar hebben de leden van de RvT onvoldoende afstand gehouden?

Het is van het grootste belang dat de leden van de RvT van de AFM gezag hebben in de financiële sector, maar zij behoeven niet per se zelf uit die sector te komen, volgens het rapport. Wat vindt de Minister van deze constatering?

In hoeverre komen de aanbevelingen (bijvoorbeeld ten aanzien van de handelingsvrijheid van leden van de RvT) in het rapport overeen met de regels en eisen aan de toezichthouders en het bestuur van de financiële instellingen en andere onder toezicht van de AFM vallende instellingen zelf? Welke regels gelden daar voor de Raad van Commissarissen (RvC) en Raad van Bestuur (RvB)? Waar kijken ze af? Zijn ze strenger of minder streng?

De leden van de fractie van de VVD vinden het belangrijk dat er kwalitatief goede en kritische personen met een gedifferentieerde en relevante kennis en ervaring in de RvT van de AFM zitten, ook met kennis van en ervaring in de financiële sector. In hoeverre zijn deze nog te vinden als alle aanbevelingen in het rapport worden overgenomen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister aan de Kamer naar aanleiding van het onderzoek uitgevoerd op verzoek van de Minister naar de regels omtrent compliance, nevenfuncties en integriteit voor de RvT van de AFM, alsmede de naleving daarvan. Naar aanleiding van deze brief hebben de leden van de PvdA-fractie enkele vragen.

De leden van de fractie van de PvdA delen de stelling van de Minister dat het toezicht op toezichthouder AFM goed toegerust moet zijn op de grotere rol die de AFM de afgelopen jaren is gaan spelen. De financiële sector geniet meer aandacht dan voorheen op het gebied van integriteit, prudente bedrijfsvoering en klantgericht handelen. Dit betekent dat het doen en laten van de toezichthouders op de financiële sector onder alle omstandigheden boven elke twijfel verheven moet zijn. Het onderzoek concludeert dat de regels inzake de integriteit en compliance met betrekking tot de RvT niet op alle punten duidelijk waren. De leden van de PvdA-fractie vinden dit zeer opmerkelijk. Waarom is bij het opstellen van de huidige regels rondom de RvT van de AFM gekozen voor een systeem waarbij de leden van de RvC elkaar controleerden? Waarom is er niet voor gekozen om nevenfuncties door de voltallige RvC te laten toetsen, in plaats van door slechts de (vice)voorzitter?

De leden van de PvdA constateren dat de onderzoekscommissie niet heeft geconstateerd dat de leden van de RvT ontoelaatbare integriteitsschendingen hebben begaan. In zijn brief stelt de Minister dat een vernieuwing van de RvT een bijdrage kan leveren aan noodzakelijke verbeteringen. Wordt er aangesloten bij de suggesties van de onderzoekscommissie ten aanzien van de samenstelling van de nieuwe RvT?

De onderzoekscommissie doet een zesentwintigtal aanbevelingen om het functioneren van de RvT van de AFM te verbeteren. In hoeverre neemt de Minister deze aanbevelingen over? Is de Minister voornemens een grotere

rol te spelen in het toezicht op de AFM, maar ook op DNB, voor zover DNB optreedt als toezichthouder?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de fractie van de SP hebben met veel interesse kennisgenomen van de brief van de Minister aangaande het toezicht op afstand en het onderliggende onderzoek «Compliance en integriteit herijkt». Deze leden willen in navolging van de Minister de waardering uitspreken over het onderzoek en onderschrijven de noodzaak van verbeteringen in regels en gedrag.

De brief en het onderzoek is puur gericht op de AFM. Waarom wordt DNB ook niet betrokken bij verbetervoorstellen? Hoe kijkt de Minister aan tegen een vergelijkbaar onderzoek gericht op de RvT DNB? Hoeveel van de 26 aanbevelingen die in het onderzoek worden gedaan, zijn ook toe te passen op de RvT van DNB?

De Minister geeft naast zijn waardering aan dat er versterkingen nodig zijn over gedrag en cultuur in de RvT. Kan de Minister aangeven wanneer hij verwacht deze verbeteringen door te voeren? Wat zijn de beweegredenen van de Minister om dit samen met de AFM te doen? Met welke personen van de AFM gaat de Minister dit doen? Met de nieuwe RvT, met de compliance officer van de AFM of andere professionals van de AFM? Welke rol heeft de Minister gespeeld bij het opstappen van de drie leden van de RvT in het afgelopen jaar? Hoe komt het dat de voorzitter van de RvT toch eerder is opgestapt? Welke consequentie heeft het direct opstappen van de voorzitter op het proces? Klopt de beschrijving van de bestuurscrisis die zich in de RvT van de AFM heeft afgespeeld? Waarom was de Minister ontevreden over de betrokkenheid van het Ministerie bij de opvolging van de plots overleden Ronald Gerritse als bestuursvoorzitter?

Wat is de specifieke rol van de Minister in de benoeming van nieuwe leden van het RvT? Wat gebeurt er met de RvT tot een nieuwe raad is aangetreden? Is er een interim-RvT? Is de gestelde deadline volgens de Minister nog steeds haalbaar gezien de ontwikkelingen?

De Minister kondigt in de brief vervolgstappen aan. Kan de Minister specifieke voorbeelden geven? Kan de Minister aangeven welke aanbevelingen hij gaat overnemen? Aanbeveling 1 zegt heel duidelijk dat de leden van de RvT niet per se zelf uit de sector behoeven te komen. Wat vindt de Minister een gebalanceerde samenstelling van een RvT? Wat vindt de Minister van de suggesties van het onderzoek om ook naar de wetenschappelijke wereld, het publieke domein en maatschappelijke stakeholders te kijken? Hoe staat de Minister tegenover nevenfuncties die de leden van de RvT bekleden? Is hij het met de onderzoeker eens dat dit ook moet worden aangescherpt (aanbeveling 8, 9 en 14)? Wat vindt de Minister van de aanbevelingen van de onderzoeker omtrent beheer eigen aandelen (aanbeveling 11 en 12)? Kan de Minister ook uitgebreid ingaan op de aanbevelingen ter verbetering van de rol van de compliance officer?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister en stellen enkele vragen.

Verdere professionalisering van het intern toezicht

De Minister schrijft in zijn brief dat «Het rapport geen aanwijzingen bevat dat er sprake is van misbruik en/of oneigenlijk gebruik ten behoeve van persoonlijke belangen van de leden van de raad van toezicht van de AFM». De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hierover of er wel sprake van kan zijn dat andere vormen van belangenverstrengeling aan de orde zijn geweest binnen de RvT die dan niet een persoonlijk belang tot doel hadden als wel het verdedigen van bijvoorbeeld een commercieel belang. Als voorbeeld noemen deze leden, dat leden van de RvT van de AFM ook lid waren van de RvC van beursgenoteerde bedrijven waar de AFM ook weer toezicht op uitoefende. In hoeverre zijn dit soort posities en vermenging van functies en belangen wenselijk, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Hierbij vragen de leden van de CDA-fractie een terugblik en oordeel van de Minister op het benoemingsproces van leden van de RvT in het verleden en vragen de Minister daarbij met name in te gaan op de vraag hoe diversiteit en het voorkomen van belangenverstrengeling en andere integriteitskwesties een plaats hadden in dit proces en welke dingen er goed en verkeerd zijn gegaan.

Rapport

De leden van de CDA-fractie vragen of het klopt dat het onderzoek naar regels omtrent compliance, nevenfuncties en integriteit van de RvT is gestart naar aanleiding van discussies binnen de RvT van de AFM zelf zoals beschreven in zijn brief. In hoeverre klopt het krantenartikel in het Financieele Dagblad dat de Minister voordat het onderzoek was gestart al geen vertrouwen meer had in de RvT van de AFM. Deze leden vragen in hoeverre de uitkomst van dit onderzoek een rol speelt als de conclusies blijkbaar al door de Minister waren getrokken? Voorts vragen de leden van de CDA-fractie of de Minister van mening is dat er sprake was van een gesloten bestuurscultuur binnen de RvT van de AFM, waardoor kritische geluiden geen plaats hadden. Ook vragen deze leden of de Minister al eerder signalen binnen heeft gekregen van het niet optimaal functioneren van de RvT bij de AFM? Zo ja, wat zijn de acties geweest die toen zijn ondernomen? Op dit punt vragen de leden van de CDA-fractie of de Minister signalen heeft of het vermoeden heeft dat de problemen binnen de RvT ook daadwerkelijk tot negatieve gevolgen voor het toezicht op de AFM heeft geleid. Zo nee, hoe weet de Minister dit? Zo ja, kan de Minister dit duiden en enkele voorbeelden benoemen?

Vervolgstappen

De leden van de CDA-fractie vragen op welke manier de regels rondom compliance, nevenfuncties en integriteit van de RvT concreet gezien beter toegankelijk en eenduidiger worden vormgegeven? Wordt er dan gedacht aan een reglement voor de RvT? Ook bestaat er volgens deze brief geen eenduidig kader van nevenfuncties die bekleed mogen worden door de leden van de RvT. Op welke manier zal dit kader in de toekomst worden vormgegeven zodat nevenfuncties niet langer onderwerp zijn van de discussie, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Deze leden vragen daarbij of de Minister in het kader van diversiteit ook kijkt naar de professionele achtergrond van kandidaten, waarbij er ook wat voor te zeggen is om mensen van buiten de financiële sector aan de RvT toe te voegen. Daarnaast worden ook de regels rondom compliance versterkt zodat elke schijn van belangenverstrengeling kan worden tegengegaan. Deze leden vragen welke concrete maatregelen de Minister in gedachten heeft om de compliance binnen de RvT te versterken? Ook wil de Minister voortaan zelf worden betrokken bij alle (her)benoemingen van de leden voor de RvT. Een beoordeling over de nevenactiviteiten en de compliance-

dossiers zal door de Minister worden gegeven waardoor het besluit om iemand te (her)benoemen bijna volledig bij de Minister van Financiën komt te liggen. De leden van de CDA-fractie vragen of dit de onafhankelijkheid van de AFM/DNB niet in gevaar brengt? Ook vragen deze leden welke rol de Minister op dit moment heeft in het (her)benoemen van leden voor de RvT.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister en het rapport van ABDTOPConsult over de RvT van de AFM. Naar aanleiding van het genoemde punt brengen de leden van de PVV-fractie het volgende naar voren.

Misstanden RvT van de AFM

De leden van de PVV-fractie vragen allereerst om verduidelijking over het gegeven dat er in een half jaar tijd bij de RvT van de AFM vier van de vijf leden zijn teruggetreden.

Kan de Minister per lid aangeven wat de werkelijke reden van vertrek is geweest?

Daarnaast willen de leden van de PVV-fractie weten hoe het komt dat Van Everdingen nog steeds lid van de RvT is, terwijl zij eerder heeft nagelaten een transactie in een beleggingsfonds ter goedkeuring aan de complianceafdeling van de AFM voor te leggen.

Tevens willen de leden van de PVV-fractie weten of het klopt dat de Minister het vertrouwen in de RvT van de AFM al vóór het uitvoeren van een integriteitsonderzoek had opgezegd, door drie leden van de RvT te laten weten dat ze niet zouden worden herbenoemd. Graag een verduidelijkend antwoord.

Maatregelen

De Minister geeft aan samen met de AFM aan de slag te gaan om de noodzakelijke verbeteringen in regels en gedrag tot stand te brengen. De leden van de PVV-fractie willen weten hoe deze samenwerking zal worden vormgegeven, welke verbeteringen in regels en gedrag er precies worden beoogd en op welke termijn er resultaten kunnen worden verwacht.

Voorts geeft de Minister aan duidelijkere regels met betrekking tot financiële privébelangen te zullen stellen. De leden van de PVV-fractie willen weten in hoeverre de Minister van mening is dat nevenactiviteiten überhaupt wenselijk zijn bij de RvT van de toezichthouder AFM. Is de Minister bereid in het kader van belangenverstremgeling nevenactiviteiten voor de RvT van de AFM te verbieden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het onderzoeksrapport «Compliance en integriteit herijkt» en de reactie van de Minister van Financiën op dit onderzoek. Deze leden hebben enkele aanvullende vragen.

De leden van de D66-fractie lezen dat in het rapport van de heer Van der Steenhoven wordt benadrukt dat de RvT zich bewust dient te zijn van het belang van een goede relatie met het Ministerie van Financiën. Kan de Minister hier nader op ingaan in relatie tot de onafhankelijkheid van de AFM?

De leden van de D66-fractie vragen in hoeverre het tot op heden achterblijven van de gewenste cultuuromslag in de RvT van de AFM effect heeft gehad op de kwaliteit van het toezicht waar de raad mee is belast? Kan de Minister nader ingaan op de aanbevelingen van de heer Van der Steenhoven en daarbij aangeven welke van de 26 aanbevelingen overgenomen zullen worden?

De leden van de D66-fractie constateren dat de RvT in principe zelf nieuwe leden voordraagt om te worden benoemd. Zullen er naast Van Everdingen anderen betrokken zijn bij de selectie van kandidaten?

In een artikel van het Financieele Dagblad van 12 januari 2015 wordt gesuggereerd dat de Minister al langer ontevreden was over de raad en naar zijn mening te laat geïnformeerd werd over belangrijke zaken¹. Kan de Minister hier een reactie op geven?

Vragen en opmerkingen van het lid Van Vliet

Het lid Van Vliet heeft met belangstelling kennisgenomen van het rapport «Compliance en integriteit herijkt». Het lid Van Vliet juicht ook toe dat de Minister de nodige stappen gaat zetten gezien het belang van transparantie en het trekken van lessen uit het recente verleden.

Vragen n.a.v. de brief van de Minister

Op pagina 4 van de brief wordt gemeld dat er bij de samenstelling van de RvT gestreefd wordt naar «diversiteit, niet alleen wat betreft geslacht, maar ook qua kennis, achtergrond, persoonlijkheid en ervaring met de verschillende stakeholders van de AFM». Welke stakeholders bedoelt de Minister hier precies mee? Wat betekent deze uitspraak concreet voor de diversiteit van de nieuwe samenstelling van de RvT? Welke achtergronden verdienen volgens de Minister de voorkeur?

Eveneens op pagina 4 wordt gemeld dat de nieuwe voorzitter van de RvT uiterlijk 1 maart 2015 zal aantreden. Als de nieuwe Voorzitter niet kan aantreden voor 1 maart, bestaat dan de RvT (nog langer dan nu al het geval is) uit één persoon? Wat zijn daarvan de consequenties voor het functioneren van de RvT?

Vragen n.a.v. het rapport

Zijn er al *onafhankelijke* compliance officers benoemd bij zowel DNB als de AFM?

Zijn de compliance functies continu vervuld geweest in de afgelopen jaren en wat bent u voornemens te verbeteren aan de rol en/of hiërarchische positie van deze functionarissen?

Bent u voornemens om de aanbeveling over te nemen die stelt dat leden van de RvT die privébelangen hebben bij binnenlandse en buitenlandse onder toezicht gestelden, al die belangen laten wegen door de compliance officer?

¹ Interventie Dijsselbloem bij AFM; Minister zei vertrouwen in raad van toezicht op nog voor hij besloot tot onderzoek, FD 12 januari 2015.

In het onderzoek van ABDTOPConsult wordt gezegd dat het verstandig is dat de leden van de RvT van de AFM deze functie niet combineren met het lidmaatschap van de RvC van in Nederland beursgenoteerde ondernemingen. Deelt u deze mening en gaat u op dit punt concrete voorstellen doen?

Bent u voornemens om de aanbeveling over te nemen die stelt dat bij de AFM één van de leden van de RvT een specifiek daartoe benoemde toezichthouder op een kwaliteitszetel dient te zijn, zoals deze bij de DNB reeds is voorzien?

Is er verzet vanuit DNB en/of de AFM om een lid van de RvT aan te stellen die «een bijzondere opdracht van de Minister van Financiën heeft»?